

Сьогодні на думку експертів [2] можна виділити декілька напрямів, які є визначальними у вирішенні проблем на ринку праці в країнах ЄС і є головними складовими аспектами сучасної політики зайнятості:

– збільшення чисельності економічно активного населення шляхом залучення у сферу зайнятості молоді, жінок, громадян пенсійного віку через зміну законодавства, яке регулює використання праці цих категорій населення, забезпечує стимулювання гнучкої зайнятості та спрямоване на боротьбу з гендерною сегрегацією;

– збільшення тривалості активного трудового життя за рахунок стимулювання раннього виходу молоді на ринок праці, а також утримання осіб старших вікових категорій у сфері зайнятості через зниження пенсійного віку, відмову від дострокового виходу на пенсію, гнучкі форми зайнятості;

– стимулювання безробітних до виходу на ринок праці через зміни у системі соціального страхування, у тому числі страхування з безробіття;

– підвищення мобільності робочої сили всередині Євросоюзу за рахунок зміни міграційної політики та її орієнтації на забезпечення свободи пересувань в межах Європейського Союзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Оксана Шиманська. Специфіка регулювання європейських ринків праці: досвід для України // Електронний ресурс/ Режим доступу: <http://visnykj.tneu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/548>
2. Віктор Патійчук, Христина Лавренюк. Особливості сучасної міграційної ситуації в країнах Центрально-Східної Європи// Електронний ресурс/ Режим доступу: <http://fmv-visnyk.pp.ua/wp-content/uploads/2016/2013-10/10.pdf>

*Подгорна І.Ю., к.е.н., доц. Ломачинська І. А.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В ШВЕЦІЇ

Уряд Швеції приділяє значну увагу питанням збереження і нарощування національного наукового потенціалу, стимулюванню досліджень, а також інноваційному розвитку промисловості. Існуюча в країні система управління і стимулювання НДДКР добре зарекомендувала себе протягом десятиліть, а досягнення шведських вчених широко використовуються у виробничих процесах, що дозволяє Швеції зберігати лідируючі позиції в світі за рівнем інноваційного потенціалу.

Країна займає одне з перших місць у світі за обсягом загальних витрат на НДДКР. У 2001 р. їх частка у ВВП досягла 3,8-3,9% (див. рис. 1).

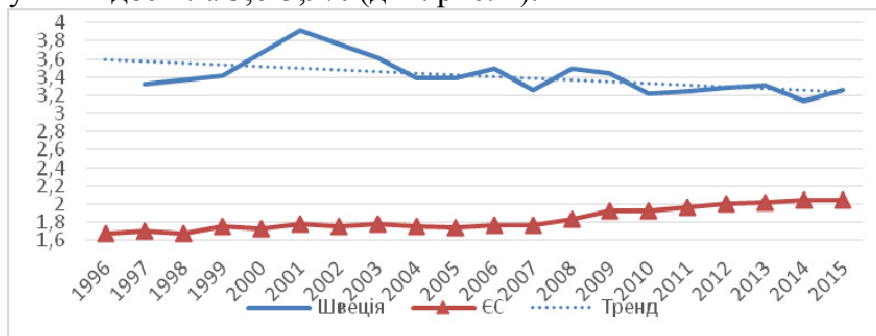

Рис. 1. Витрати на НДДКР до ВВП Швеції, %

Джерело: складено за даними [1].

Основною рамковою програмою з розвитку інноваційної сфери Швеції є «Горизонт 2020» (Horizon 2020 року – the Framework Programme for Research and Innovation), яка пов'язана з Інноваційною стратегією Швеції від 2012 р. Основними напрямками останньої є «Передова наука» (Excellent Science); «Індустріальне лідерство» (Industrial Leadership); «Соціальні виклики» (Societal Challenges). Відповідно до запропонованого в цьому документі плану ключовими заходами щодо стимулювання науково-технологічного та інноваційного розвитку країни стали: поступове збільшення щорічних державних витрат на НДДКР на 4 млрд. шв. крон (більше 600 млн. дол. США) до 2016 р.; внесення поправок до Закону «Про ВНЗ»; створення нових і додаткове фінансування діючих об'єктів науково-дослідної інфраструктури міжнародного значення, до яких відносяться крупномасштабні наукові установки, спеціалізовані лабораторії, бази даних, обчислювальні центри й т.і.; додаткові інвестиції в проекти з прикладних НДДКР, що здійснюються по лінії Шведського енергетичного управління (Energimyndigheten), в розмірі 1,24 млрд. шв. крон на період 2013-2016 рр.; виділення коштів для залучення іноземних вчених світового рівня і підтримки молодих шведських фахівців. [62]

Розглянемо основні механізми державного фінансування інноваційної діяльності.

Незважаючи на те, що за видатками на НДДКР у відсотках до ВВП Швеція займає четверте місце у світі, на думку шведських аналітиків, підвищення темпів інноваційного розвитку має супроводжуватися збільшенням державних витрат у цій сфері [2]. В зв'язку з цим, у 2014 р. була збільшена відповідна стаття державного бюджету на 2,695 млрд. шв. крон (понад 330 млн. дол. США). У 2015 році збільшення становило близько 3,06 млрд. шв. крон, в 2016 р. – 4 млрд. В найближчі чотири роки додатково державою на розвиток науки планується виділити кошти на загальну суму близько 1,8 млрд. дол. США [2].

Основний обсяг фінансування (20%) направляєється на пряме асигнування ВНЗ. У 2014-2016 рр. у вигляді прямих асигнувань на діяльність шведських ВНЗ виділено 2,3 млрд. шв. крон (близько 300 млн. дол. США).

В ході роботи над планом уряду щодо формування науково-технологічної та інноваційного розвитку (НТІР) у рамках Інноваційної стратегії Швеції було виявлено безліч системних недоліків у підході до матеріального забезпечення і законодавчого регулювання в системі вищої освіти, які істотно знижують внесок провідних шведських ВНЗ у розвиток інновацій. Зокрема виявлено нестачу інвестицій на ранніх стадіях НДДКР у вигляді посівного і ризикового капіталу; недостатній рівень компетенції персоналу в плані створення і розвитку власного бізнесу на базі наукових ідей і розробок; неефективність використання прав на результати інтелектуальної діяльності. Про це свідчать також деякі макропоказники, що характеризують рівень НТІР Швеції. Зокрема, частка фінансування НДДКР з боку промисловості в Швеції дуже висока і становить 2,28% ВВП на рік (друге місце в світі) або 66% від усіх витрат у цій сфері. Нерівномірно розподілене й співвідношення отриманих патентів у приватних компаніях (82%) і державних організаціях (4%), до яких відносяться і ВНЗ.

Особлива увага в стратегії НТІР шведський уряд приділив залученню іноземних вчених і фахівців світового рівня. На ці цілі протягом найближчих чотирьох років виділяється 750 млн. шв. крон (близько 120 млн. дол. США). За рахунок цих коштів передбачається компенсувати витрати по зарплатах, переїзд і оформлення віз, а також частково оплатити оренду житла. В результаті в найближчі два роки планується залучити на професорські посади 30-60 авторитетних дослідників з інших країн. З урахуванням високого ступеня інтернаціоналізації наукових кадрів в Швеції цей крок буде сприяти ще більш агресивній політиці керівництва провідних наукових центрів країни по залученню найбільш перспективних вчених з-за кордону. При цьому основний приплив кадрів слід очікувати з європейських держав найбільш сильно постраждалих від кризи (Греція, Іспанія, Португалія, Італія, Ірландія), а також з країн БРІКС.

Враховуючи особливості інноваційної політики Швеції, оцінимо роль держави у фінансуванні розвитку окремих технологічних напрямів.

Одним із таких пріоритетних напрямів є сфера енергетики та енергоефективності. Стратегічною метою держави є створення стійкої енергосистеми, яка повністю базується на відновлюваних джерелах енергії. Провідником політики уряду є Шведське енергетичне агентство (ШЕА), яке розпоряджається значними фінансовими ресурсами. Щорічні асигнування в 2013-2015 рр. становили близько 1,3 млрд. шв. крон (близько 170 млн. дол. США), а з 2016 р. – 1,4 млрд. шв. крон (близько 180 млн. дол. США). Для порівняння: до цього щорічний рівень асигнувань становив близько 900 млн. шв. крон. Кошти, що виділяє уряд через ШЕА, це лише джерело співфінансування, значну частку витрат несуть комерційні компанії або наукові центри, які є ініціаторами тих чи інших проектів.

Відповідно до шведської національної «Програми розвитку села на період 2014-2020 рр.» підтримка агропромислових інновацій здійснюється за рахунок коштів чотирьох європейських фондів: Європейського сільськогосподарського фонду в підтримку розвитку сільської місцевості, Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського фонду соціальних програм, Європейського фонду морського і рибальського господарства. Програми та проекти, спрямовані на технічний розвиток і інновації, фінансуються в основному першим і другим фондами. Адміністрування асигнувань здійснюється шведським Державним управлінням сільського господарства.

Іншим технологічним напрямом є військові інноваційні технології, що забезпечують лідерство країни на світовому ринку озброєнь. Так, активно ведуться роботи по розробці, випробуванню, впровадженню у виробництво сучасних авіаційних технологій. В 2010 р. затверджено програму розвитку національної авіації до 2040 р., яка визначила пріоритетні напрямки НДДКР Швеції в області військового і цивільного авіабудування на періоди до 2020 р. і до 2040 р. [2] Фінансування конкретних робіт в рамках цієї програми здійснюється за рахунок коштів міністерства оборони країни, шведського управління інноваційних систем, а також ряду національних військово-промислових підприємств. Слід зазначити, що фінансування військових НДДКР здійснюється як державою, так і самими фірмами виробниками. Шведський уряд переважно виділяє кошти на проведення НДДКР в області авіаційних технологій. В результаті переважає наукова та виробнича кооперація державного і приватного капіталів при розробках і виробництві складних сучасних систем озброєнь, оскільки вони вимагають значних фінансових витрат. При цьому шведські компанії активно використовують передовий зарубіжний досвід і здійснюють всебічне співробітництво з провідними військово-промисловими компаніями світу, наприклад, SAAB.

Отже, слід констатувати високий рівень інноваційного розвитку Швеції, який ґрунтується на значній ресурсній базі, програмах державної підтримки, ефективних механізмах фінансування інноваційних проектів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Gross domestic expenditure on R&D (GERD) [Електронний ресурс] // UNESCO. – Режим доступу: <http://uis.unesco.org/indicator/sti-rd-gerd-total>
2. Обзор состояния экономики и основных направлений внешнеэкономической деятельности Швеции за 2016 год [Електронний ресурс] // Торгове представництво Російської Федерації в Швеції. – Режим доступу: http://91.206.121.217/TrApi/Upload/72916658-0252-4163-812e-f1259b80f4f1/obzor_economy_Sweden_2017.pdf
3. World development indicators. Sweden [Електронний ресурс] // The World Bank Group. – Режим доступу: <https://data.worldbank.org/country/sweden?view=chart>